

1. maj tale 2022

Velkommen

Nu kan vi - langt om længe - fejre 1. maj sammen. Det er så dejligt at se jer - sådan rigtigt.

Den 1. maj er den dag, hvor vi siden 1890 sammen fejrer resultaterne af vores sammenhold, solidaritet og fælles kamp for ordentlige forhold. Der er sket enormt meget på de 132 år siden 1890, og man kan tro, at nu kan vi godt tage den lidt med ro.

Man kan tro, at vi er mere eller mindre i mål. Men det er desværre ikke tilfældet.

Ligheden er øget betydeligt i hele verden siden da. Her har fagbevægelsen og sociale bevægelser spillet en helt afgørende rolle.

Intet af det, vi sammen har opnået, er kommet af sig selv, og der er stadig særdeles store interesse modsætninger i det danske samfund. Interesse modsætninger mellem dem, der skummer fløden og dem, der knap nok har råd til skummetmælk.

Sådan skal det ikke være. Der skal rettes op på uligheden. Ulighed får samfundet til at falde fra hinanden. Uligheden skiller os ad. Ulighed gør, at vi mister tilliden til hinanden, og det er vores tillid til hinanden, der er fundamentet for vores velfærdssamfund.

Men hvad er det egentlig, vi taler om, når vi taler om ulighed. Der er masser af tal, men det vi egentlig taler om er, at alt for mange mennesker ikke har nok til at leve et liv, som vi alle finder rimeligt. Bag alle tallene er utallige ulykkelige menneskeskæbner. Vi slås ikke om tal, men for at alle har ret til et værdigt og godt liv.

Krigen i Ukraine

Et godt liv for alle. Det er det, vores fælles kamp går ud på. Og *krig er foragt for liv*, som det hedder i Nordahl Griegs sang.

Der er krig i Europa. Dele af Ukraine ligger i ruiner.

Det er chokerende og frygteligt - afskyvækkende at være vidne til. Alligevel viser krigen endnu engang betydningen af solidaritet. Hele Europa og hele NATO står bag Ukraine med sanktioner, hjælp og opbakning. Nogle mener, at vi burde gå endnu længere med sanktionerne og hjælpen, og det burde vi måske.

Det vigtige er i hvert fald at presse Rusland til at standse krigen. Det kan kun gå for langsomt.

Lad os sende en tanke til det ukuelige ukrainske folk, der lider så meget og som forsvarer sig med næb og klør.

Vi må stå sammen og stå fast

I denne ulykkelige situation kan det være svært at tale om vores egne udfordringer - årsagen til at vi mødes 1. maj. Men jeg vil gøre det alligevel, for krigen viser bedre end noget andet nødvendigheden af og værdien af solidaritet.

Desuden må vi stå fast - insistere på, at der skal rettes op på uligheden, så alle får adgang til et godt liv. Vi står i en vanskelig situation, men vi må stå fast - sammen.

Uligheden skal bekæmpes. Det er noget af det vigtigste at sige på denne 1. maj.

Prisstigninger rammer skævt

Lad os tage et eksempel om ulighed, der ligger lige for.

Krigen i Ukraine fører til store prisstigninger. Forbrugerpriserne har netop taget det største hop siden 1989, viser tal fra Danmarks Statistik. En ekstraregning på op mod 20.000 kroner om året. Det anslås at være den økonomiske lussing til en almindelig børnefamilie.

Og en liter mælk koster det samme for alle, men nogle rammes hårdere end andre, når priserne stiger. FOA medlemmer mærker i *høj grad*, at priserne er steget. Folk med beskedne indtægter er hårdt pressede på økonomien. Det er et tydeligt og håndfast udtryk for ulighed. Nogle skummer fløden, og andre har knap nok råd til skummetmælk. Det er dybt alvorligt, når økonomien ramler for nogle, mens andre knapt mærker det.

For dem med knappe midler handler det ikke om at aflyse ferien, men om at der ikke er råd til ordentlig mad, tøj eller fødselsdagsgaver til børnene. De har måske ikke råd til at gå til tandlægen, og måske melder de afbud til en rund fødselsdag, fordi de ikke har råd til en gave. Vi nærmer os fattigdom, når mennesker må give afkald på noget, som bør være en selvfølge for alle.

Vi skal sikre en mere retfærdig løn for alle, men det handler om langt mere end det. Det handler også om ulighed i sundhed, i uddannelse, i muligheder.

Vores samfund er ved at knække over. Det må ikke ske. Knække forstået som at samfundet er ved at blive delt i dem, der har mere end rigeligt og dem, der har meget lidt og oftere og oftere FOR lidt.

FOA's kampagne mod ulighed

FOA søsatte den 1. marts en lønkampagne. Jeg håber, at I har bemærket den. Det er den med palleløfteren.

Kampagnen kan ses og høres i aviser, radioen, tv, sociale medier og i biograferne. Frem til de næste overenskomstforhandlinger på det offentlige områdeskal kampagnen skabe opmærksomhed på den ulighed, som i stigende grad rammer dem, der tjener mindst.

Færre på velfærds- og sundhedsområderne skal gå rundt med en følelse af, at deres løn er uretfærdig i forhold til det ansvar og den arbejdsbyrde, de tager på sig.

Sloganet for FOA's kampagne er: *Mere lighed løfter os alle*. Og det er sandt. Alle har glæde af velfærdssamfundet - også dem, der nødigt indrømmer det. Ulighed nedbryder velfærdssamfundet.

Lighed er den hemmelige ingrediens, der gør Danmark til et vellykket land.

Tilliden vakler - den offentlige sektor skal fornys

Ulighed nedbryder tilliden i samfundet, og det er et alvorligt problem. Det danske samfund er baseret på tillid. På at vi stoler på hinanden - også på mennesker, vi ikke kender.

Vi tror på, at mennesker vi ikke kender, er ærlige og handler anstændigt og ansvarligt, og at offentlige institutioner handler fagligt velfunderet og retfærdigt - uden snyd og korrupsion. Det er ret unikt, når man ser sig om i verden.

Tillid er selve årsagen til vores succes - at vi er et af verdens rigeste og mest velfungerende lande trods vores ringe størrelse. Det er ikke noget, jeg tror eller mener. Det er et faktum - et faktum velunderbygget af forskning.

Allerede inden Coronakrisen var arbejdsmiljøet voldsomt udfordret mange steder, og FOA medlemmer oplevede sammen med andre offentligt ansatte, at de måtte udføre deres arbejde på en måde, som de ikke fagligt kan stå inde for og i nogle tilfælde finder direkte forkastelig. Og det er ikke blevet bedre med Coronakrisen.

Derfor er det rettidig omhu, når regeringen vil reformere den offentlige sektor. Der er i den grad behov for en fornyelse af den offentlige sektor, og det rigtige skal gøres nu. Der skal langtidsholdbare løsninger til - med en høj grad af involvering af medarbejdere og borgere. Det er en kompleks opgave, som vi må stå sammen om.

Frisatte kommuner og nærhedsreform

Der skal også være fokus på faglighed. Der skal skabes plads til, at medarbejderne kan udøve deres faglighed. Det er i mødet mellem medarbejdere og borgere, at velfærden skabes.

Derfor skal medarbejderne have handlerum til at udøve deres faglighed, og der skal være de nødvendige ressourcer. Det nytter ikke at give medarbejderne handlerum, hvis de reelt ikke har mulighed for at gøre, hvad der skal til ud fra en faglig vurdering.

Medarbejderne i ældreplejen skal kunne sige: *Vi ses i morgen*. Sådan er det sjældent nu, fordi der hele tiden kommer forskellige medarbejdere i de ældres hjem. Det er ikke kun utilfredsstillende for den enkelte ældre. Det er også utilfredsstillende for medarbejderne.

Den lille hilsen "Vi ses i morgen" er et fint billede på, hvad FOA ønsker for fremtidens ældrepleje: Kontinuitet, tryghed, og at de ældre ikke skal opleve deres hjem som en banegård fyldt med fremmede folk.

Budgetloven - en kæmpe forhindring

En af de store forhindringer for at gøre det rigtige er *budgetloven*. Det er måske nok lidt teknisk, men det er vigtigt. Et flertal i Folketinget vedtog i 2012 en budgetlov for den offentlige sektor.

I budgetloven stilles det krav, at der skal være balance mellem udgifter og indtægter på budgettet for den offentlige sektor. Det er sund fornuft i en husholdning, men ikke nødvendigvis i et samfund.

Budgetloven gør at kommuner og regioner er mere tilbageholdende med at bruge penge. Og budgetloven betyder, at der ikke kan laves flerårige budgetter. Budgetlovens krav om balance mindsker muligheden for at tænke fleksibelt og langsigtet.

I 2020 var det såkaldte underforbrug på 2,9 milliarder kroner. Det er penge, der kunne have været brugt på velfærd, men som ikke blev brugt. Og for at gøre det helt skørt, kan pengene ikke bruges året efter.

Pengene kunne have været brugt til f.eks. 1 times ekstra rengøring om ugen til alle, der får hjemmehjælp. Der skal laves om på budgetloven, ellers er det ikke muligt at gøre det rigtige.

Velfærdsloven, der forsvandt

I disse år kommer der flere ældre og flere børn. Det er rigtigt godt. Men når der bliver flere børn og ældre, skal der bruges flere penge. Desværre har det gennem en årrække været sådan, at der ikke er afsat flere penge - tværtimod.

Det ville regeringen rette op med den såkaldte Velfærdslov, der skulle sikre, at pengene til velfærd følger med i takt med at der kommer flere ældre og børn.

Regeringen har nu desværre trukket deres gode lovforslag tilbage. Der var ikke opbakning til Velfærdsloven på Christiansborg. Det skulle sikre penge til den lokale velfærd, hvis man på Christiansborg havde gennemført denne lov.

I FOA er vi meget kedde af, at denne lov ikke blev til noget. I 2010erne så vi alt for tydeligt, hvad der kunne ske med besparelser år efter år på den helt lokale velfærd.

Allerede nu vil de forøgede forsvarsbudgetter kunne medføre, at der ikke bliver tilstrækkelig med midler til at sikre den fremtidige velfærd og udvikling. Og vi risikerer inden mange år igen at stå med store velfærdsbesparelser.

Finansieringen – jo hvad med at rulle nogle af de topskattelettelser tilbage, som flere regeringer har givet de bedst stillede igennem de sidste 10-15 år.

Rekrutteringsproblemet

Et andet meget stort problem er rekrutteringsproblemet - at skaffe nok kvalificerede medarbejdere. At skaffe de kollegaer I har brug for.

Det skal være attraktivt at arbejde i den offentlige sektor, og lønnen skal være i orden. Herudover skal vi have fuldt blus på opkvalificering.

Vi skal løse de store rekrutteringsproblemer, vi ser på det offentlige arbejdsmarked inden for f.eks. social- og sundhedsområdet og på børneområdet. På den lange bane vil der være behov for en massiv opkvalificerings- og rekrutteringsreform, hvis vi skal tage livtag med de enorme udfordringer, vi står over for.

Læren fra Corona - nye veje i den offentlige sektor

Vi er på vej ud af Corona'en - ellers havde vi ikke været samlet her i dag. Det har været to drøje år. I har knoklet for vildt og holdt samme på samfundet.

Det har blandt andet Søren Brostrøm erkendt, og sagt offentligt at det er jer som har båret os igennem.

Søren ville faktisk gerne have været selv og dag og fortalte jer om det. Men i 11. time er Søren blevet sendt til XXX for WHO og det må vi jo så leve med

Der er mange, der har haft det svært både økonomisk og mentalt. Mange har oplevet, at deres økonomi smuldrede, og mange har oplevet, at det var svært ikke at kunne være sammen med andre. Og også her har uligheden vist sig.

Det har været lettere for velstående med god plads hjemme at isolere sig selv end for dem, der bor småt. Nogle har penge til take-away, så de ikke behøver at gå i supermarkedet. Andre har ikke.

En helt central lære af Coronakrisen er, at den offentlige sektor er af afgørende betydning - både i håndteringen af sundhedskrisen og den økonomiske krise under Corona pandemien. Sundhedskrisen har kunnet håndteres, fordi størstedelen af sygehusene er offentlige, så man har kunne reagere hurtigt uden at forhandle om prisen.

Den økonomiske krise er blevet håndteret med hjælpepakker, som har hjulpet store dele af den private sektor. Med en nyliberalistisk tænkning, en lille offentlig sektor og lav skat (lille økonomisk råderum) ville den økonomiske krise sandsynligvis være meget mere alvorlig.

En anden lære er, at mange arbejdspladser selv har kunne organisere sig og samarbejde, så alle trækker på samme hammel. Det er ikke nødvendigt med en masse styring og kontrol. I knokler derude, fordi I er drevet af at gøre et godt stykke arbejde.

Derfor er der alt mulig grund til at have tillid til de offentligt ansatte også når der ikke er krise. Derfor skal der fremover opbygges stærke arbejdsfællesskaber. Et stærkt arbejdsfællesskab er en gruppe medarbejdere og ledere, der ved, at de er afhængige af hinanden for at lykkes med deres fælles kerneopgave. Arbejdsfællesskaber bygger på tillid - tillid til, at kollegaerne er fagligt dygtige og gør deres bedste. Arbejdsfællesskaber er et virkeligt godt alternativ til detaljeret styring og overdreven dokumentation og kontrol.

Hvem bærer samfundet?

Coronatiden har også gjort det lysende klart, hvem der får samfundets hjul til at løbe rundt. Det er dem, der har været ude i frontlinjerne hele tiden - dem, der er gået på arbejde hver dag. De arbejder på sygehusene, i ældreplejen, i børnehaverne, men det er i lige så høj grad kassedamerne, buschaufførerne, skraldemændene og alle de mange, mange andre, der ikke har kunnet blive hjemme.

Og det ikke er dem, der belønnes mest - tværtimod. Eller sagt mere direkte. Jeres løn er simpelthen for lav, og det handler ikke kun om fag, men også om køn. Der er en skævhed, der forfordeler kvinderne. Begge dele skal der rettes op på. Dem, der holder samfundet

kørende, skal have en ordentlig løn, og især kvinders store lønefterslæb skal der rettes op på.

Regeringen har nedsat en lønstrukturkomité, der skal kigge nærmere på lønudviklingen i den offentlige sektor. Fint, men der skal handling til, og det kan kun gå få langsomt.

Vi har behov for en model, der belønner dem, der udfører det nødvendige arbejde.

God 1. maj

Vi står i en vanskelig situation. Det indledte jeg med, og det er ikke nogen overdrivelse. Vi kommer til at bruge flere penge på forsvaret og skal lære at leve med en ny oprustning og en ny usikkerhed i Europa. Vi har interessemodsatninger og ulighed i vores lille land. Vi står overfor voldsomt stigende priser, og det er atter værst for de fattigste - både i Danmark og på verdensplan.

Jeg siger det lige igen MERE LIGHED LØFTER OS ALLE

I denne situation må vi stå sammen og stå fast. Vi må ikke miste tilliden til hinanden og til velfærdssamfundet. Det er det værste, der kan ske. Vi skal stå fast og insistere på vores frihed, vores demokrati, vores velfærdssamfund.

Den offentlige sektor er omdrejningspunktet i vores samfund - som garant for at borgerne får, hvad de bliver stillet i udsigt. Som garant for en retfærdig behandling af alle, og garant for en omfordeling, der reducerer uligheden. Den offentlige sektor er ikke en del af problemet. Den offentlige sektor en del af løsningen - en vigtig del. Og den offentlige sektor det er jer.

Hav en dejlig 1. maj samme - sådan rigtigt sammen. Pas godt på hinanden, og lad os håbe, at Putins vanvittige krig snart får en ende.

Tak for ordet